

Anmälan mot Lantmäterimyndigheten i Norrbottens län och Lantmäteriverket (nuvarande Lantmäteriet) angående handläggning och beslut i ärende om rättelse enligt 19 kap. 4 § fastighetsbildningslagen

---

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på Lantmäterimyndigheten i Norrbottens län och Lantmäteriverket (nuvarande Lantmäteriet). Klagomålen gällde handläggning och beslut i ett ärende om rättelse i fastighetsregistret. Han uppgav bl.a. följande.

Den 31 oktober 2005 vände han sig till Lantmäteriverket med en begäran att en fastighetsgräns som beslutats genom gränsbestämningar 1939 och 1957 skulle redovisas korrekt på officiella kartor och att arealen på fastigheten A 9:1 i Övertorneå kommun eventuellt skulle korrigeras. När Lantmäteriverket inte hörts av trots påminnelse skickade han den 19 december 2005 ett brev med samma innehåll till Lantmäterimyndigheten i Norrbottens län. Efter viss korrespondens med Lantmäteriverket fick han den 28 april 2006 ett muntligt besked från verket att ärendet skulle handläggas vid lantmäterimyndighetens kontor i Luleå.

I juni 2006 fick han ett registreringsbeslut daterat den 21 juni 2006 med bifogad kartkopia från lantmäterimyndigheten. Han konstaterade att registerkartan innehöll flera felaktiga uppgifter, bl.a. hade ett sidmått felaktigt angetts till 39,4 meter när det rätteligen skulle vara 47,7 meter. Han påpekade omgående felaktigheterna i brev och telefaxmeddelanden till lantmäterimyndigheten och Lantmäteriverket. Sedan han anlitat hjälp för att kontrollera bl.a. rågångsrösens placering på fastigheten, gjorde han den 19 oktober 2006 en framställan om rättelse av registreringsbeslutet den 21 juni 2006. Den 25 oktober 2006 fick han ett meddelande från lantmäterimyndigheten av vilket framgick att sidmättet var 47,7 meter och att myndigheten skulle justera sina handlingar. Sedan han fått beskedet om att handlingar skulle justeras skrev han till myndigheten den 16 november 2006 och begärde att berörda markägare skulle få en ny registerkarta med de riktiga måtten införda. Hans begäran har inte besvarats.

Den 11 december 2006 tog han kontakt med Luleå tingsrätt, fastighetsdomstolen, som meddelade att hans överklagande kommit in för sent. Han fick också veta att

lantmäterimyndigheten, som fastighetsdomstolen varit i kontakt med, var av samma uppfattning.

Till anmälan fogade AA kopior av handlingar i ärendet, bl.a. registreringsbeslutet den 21 juni 2006.

Utredning

Muntliga upplysningar hämtades in från lantmäterimyndigheten den 22 mars 2007. Länslantmätare BB uppgav bl.a. följande. Efter att AA hade väckt frågan utredde lantmäterimyndigheten om redovisningen på registerkartan av en gräns till AA:s fastighet A 9:1 var riktig. Lantmäterimyndigheten fann att registerkartan inte hade korrigerats med hänsyn till gränsbestämningar som gjorts på 1930- och 1950-talet och beslutade den 21 juni 2006 att justera registerkartan. På en kartkopia som fogades till beslutet angavs ett mått till 39 meter. AA återkom till lantmäterimyndigheten och uppgav att avståndet var cirka åtta meter längre. Hans påpekande var riktigt och en tjänsteanteckning om det rätta måttet gjordes på kartkopian som fogats till beslutet den 21 juni 2006. Felmarginalen i registerkartan är större än åtta meter. Att avståndet är åtta meter längre gör därför ingen skillnad på registerkartan varför denna inte ändrades. Eftersom registerkartan inte ändrades skickades ingen ny registerkarta till dem som fått beslutet den 21 juni 2006. Den 10 januari 2007 inkom till lantmäterimyndigheten ett överklagande från AA. Överklagandet var skickat från fastighetsdomstolen. När överklagandet kom in kontaktade BB en jurist på Lantmäteriverket för att få information om hur han skulle handlägga överklagandet. Han pratade med juristen två eller tre gånger och bl.a. diskuterades om beslutet gick att överklaga och vilken domstol som i så fall skulle pröva överklagandet. Juristen skulle återkomma med besked om hur överklagandet skulle handläggas men har ännu inte gjort det. BB har själv inte legat på för att få besked. Han har i dag fått ett telefonsamtal från Hovrätten för Övre Norrland som ville ha vissa upplysningar med anledning av en ansökan från AA om återställande av försutten tid. Fastighetsregistret är en sammanställning av genomförda lantmäteriförrättningar. Uppgifterna i registret kommer från förrättningshandlingar. En uppgift i fastighetsregistret om en fastighets areal ändras inte utan stöd i en förrättningshandling om inte uppgiften är uppenbart grovt felaktig. Vid uppenbara grova felaktigheter kan myndigheten göra en kartmässig arealberäkning. Den person som ringde till AA i december 2005 kan ha försökt förklara detta. Lantmäterimyndigheten har varit utan ordinarie chef det senaste halvåret.

Anmälan remitterades därefter till lantmäterimyndigheten för utredning och yttrande. I remissvaret den 4 juni 2007 anfördes följande.

Hantering av ärendet med A 9:1 beskrivs på ett bra sätt i sammanfattning av CC:s tjänsteanteckning daterad 2007-03-22 [tjänsteanteckning i ärendet hos JO, JO:s anm.]. Lantmäterimyndigheten Norrbottens län kan efter utredning redovisa följande.

En kontroll av Lantmäterimyndighetens diarium visar att AA:s första skrivelse diariefördes 2005-12-20. Efter utredning konstaterades att den ifrågasatta gränsen hade en felaktig redovisning på registerkartan vilket föranledde ett registrerings-

beslut 2006-06-21 och registrering av detta beslut 2006-06-30. Kopia av beslutet sändes ut till berörda fastighetsägare, se bifogad kopia av beslutet.

AA återkom 2006-10-20 med yrkande om en mindre rättelse av registreringsbeslutet. Bifogat i brevet inkom även ett dokument från Skogssällskapets Förvaltnings AB som redovisade en genomförd GPS-mätning. Dokumentet diariefördes hos Lantmäterimyndigheten. Efter förnyad kontroll av förrättningshandlingarna så konstaterades att det rätta sidmålet är 47,7 m vilket 2006-10-30 rättades genom anteckning i akten för registreringsbeslutet. Denna justering meddelades AA. Då denna justering understiger 1 mm i registerkartans normal-skala (1:10 000) gjordes ingen justering av registerkartan.

I diariet återfinns även en notering 2006-10-25 om att AA skulle meddelas muntligt att justering av beslutet skulle göras. Då det inte gick att få telefonkontakt skickades i stället meddelande i brev.

Lantmäteriverket översände sina handlingar i ärendet till Lantmäterimyndigheten. Handlingarna diariefördes hos Lantmäterimyndigheten 2006-10-27.

Frågan om att redovisa gränser i registerkartan och arealer i fastighetsregistret styrs av Lag (2000:224) om fastighetsregister och Förordning (2000:308) om fastighetsregister. Arbetsmetoder och föreskrifter finns främst i Lantmäteriverkets Handbok för registerkarta och i viss mån Handbok mätningsskugörelsen.

Registerkartan utgör en sammanställning av de gränser som lagts ut och vunnit laga kraft vid lantmäteriförrättningar. Det innebär att registerkartan idag innehåller en blandning av gränser från 1800-talets mitt till dagens datum. De gränser som omger aktuellt skifte av A 9:1 har tillkommit vid laga skifte år 1877. Den aktuella gränsen som AA anmärkt på har varit föremål för gränsbestämning 1947 och 1956. Övriga gränser har med få undantag varit föremål för fastighetsbildningsåtgärder sedan de ursprungligen lades ut. Ingen av gränserna har mätts in med modern teknik och på ett sådant sätt att de uppfyller de förväntningar som AA, och många andra med honom, har på noggrannhet. I ett fullskaleförsök som genomfördes i Ängesbyn, Luleå kommun, under 2006 återsöktes mer än 300 gränspunkter och mättes på nytt med ny teknik. Vid en jämförelse med gränspunkternas redovisade läge på registerkartan så konstaterades ett medelfel på 9,7 meter med ett maximalt fel på 33 meter. Förhållandena i andra delar av Norrbottens län är förmodligen inte bättre än de som konstaterats i Ängesbyn.

Registerkartan är som ovan nämnts en sammanställning av förrättningsmätningar utförda av Lantmäteriet. Resultatet från mätningar utförda av andra organisationer, t.ex. Skogssällskapet, kan utgöra tolkningsstöd, men är inte registreringsdokument.

Arealer i fastighetsregistret utgörs av de som redovisats i lantmäteriförrättningar. Endast om denna uppgift är uppenbart felaktig används den areal som kan mätas från registerkartan. A 9:1 har en areal om 340,6171 ha i fastighetsregistret. Vid en mätning på registerkartan ger denna mätning en areal om ca 344 ha. De tidigare redovisade medelfelen på gränserna i registerkartan medför att den redovisade skillnaden inte går att hänföra till större avvikelse. Sammantaget gör det att det inte går att avgöra om det finns ett verkligt fel i arealuppgifterna och därför bör redovisningen i fastighetsregistret även fortsättningsvis utgöras av arealen i förrättningshandlingarna.

Vid genomgång av lantmäterimyndighetens akt framkom följande.

I en skrivelse den 26 juni 2006 framförde AA att han inte accepterade en inritad gränslinje på registerkartan. I skrivelser den 19 oktober och den 11 december 2006 begärde han rättelse av registerkartan. Sistnämnda skrivelse ingavs till Luleå tingsrätt, fastighetsdomstolen. Domstolen kontaktade AA den 5 januari 2007 och inhämtade att skrivelsen utgjorde ett överklagande av lantmäterimyndighetens registreringsbeslut den 21 juni 2006. Domstolen översände skrivelsen till

lantmäterimyndigheten den 8 januari 2007 för rättidsprövning. Såvitt framgick av handlingarna hade lantmäterimyndigheten inte rättidsprövat överklagandet.

Lantmäterimyndigheten anmodades att göra en utredning och yttra sig beträffande handläggningen av de omnämnda skrivelserna (JO:s ärende dnr 3510-2008).

Lantmäterimyndigheten anförde följande.

Utredning

Lantmäterimyndigheten, har efter att frågan ursprungligen 2005-12-20 väckts av AA beslutat om rättelse av registerkartan enligt akt 25-F2006/400. Beslut togs 2006-06-21 och registrerades 2006-06-30. Registreringsbeslutet handlades enligt reglerna i 19 kap 4 § FBL. Någon besvärshänvisning lämnades inte eftersom ärendet inte bedömdes gå någon part emot.

AA har i skrivelse 2006-06-27 till Lantmäteriverket (LMV) klagat på beslutet. AA kompletterade med ännu en skrivelse 2006-06-28. Skrivelserna översändes till lantmäterimyndigheten 2006-07-05 respektive 2006-07-13 från LMV för åtgärd.

Myndigheten konstaterade då att beslutet behövde rättas pga. skrivfel och hade därefter vid upprepade tillfällen utan resultat försökt nå AA per telefon för att meddela att registreringsbeslutet skulle justeras och även få möjlighet att lämna upplysningar och förklara vissa andra karttekniska frågor som AA haft synpunkter på.

AA insände 2006-10-20 till lantmäterimyndigheten ett formellt yrkande om rättelse av registreringsbeslutet. AA hade samtidigt skickat en skrivelse till LMV vilken vidarebefordrades till lantmäterimyndigheten för handläggning och inkom 2006-10-27.

AA har 2006-10-25 i ett enkelt skriftligt meddelande underrättats om att rättelse av beslut och karta skulle ske, i enlighet med de synpunkter han lämnat. Justering av beslutet har hanterats som rättelse av skrivfel. Notering har 2006-10-30 gjorts direkt i originalakten för registreringsbeslutet. Kopia av det justerade beslutet har enligt handläggaren utsänts till berörda fastighetsägare men bekräftas ej av notering i diariet.

AA har 2006-12-12 skickat en skrivelse i ärendet till Luleå tingsrätt. Tingsrätten har på skrivelsen noterat att AA per telefon meddelat att skrivelsen avsåg överklagande av lantmäterimyndighetens registreringsbeslut från 2006-06-21. Skrivelsen vidarebefordrades och inkom till lantmäterimyndigheten 2007-01-09 för rättidsprövning. AA har 2007-01-09 skickat ytterligare en skrivelse till Luleå tingsrätt som vidarebefordrats till lantmäterimyndigheten och inkom till myndigheten 2007-01-10. AA har samtidigt skickat skrivelse till LMV som översänts till lantmäterimyndigheten, inkom 2007-01-15.

Hovrätten har ungefär samtidigt per telefon i januari 2007 tagit kontakt med myndigheten för att meddela att skrivelserna överlämnats och att ärendet var avfört. Mot bakgrund av att rättelse redan skett av registreringsbeslutet och att hovrätten meddelat att ärendet var avfört, lämnades AA:s skrivelser utan åtgärd i den uppfattningen att AA fått besked av hovrätten och att ärendet var utagerat. Frågan om rättidsprövning lämnades också utan åtgärd eftersom beslutet redan var ändrat i enlighet med AA:s synpunkter.

Ny kopia av registreringsbeslutet har i dagarna översänts till AA för den händelse att han inte sedan tidigare fått del av lantmäterimyndighetens beslut.

Yttrande

Sammanfattningsvis kan konstateras att AA har påpekat ett fel i registerkartan. Detta fel har genom registreringsbeslut rättats i akt 25-F2006/400 i juni 2006. AA har

därefter i juli samma år klagat på beslutet varför myndigheten i oktober gjort rättelse av skrivfel i beslutet i enlighet med AA:s påpekande, och skickat ut nya handlingar.

AA har därefter skickat nya skrivelser, både till tingsrätten och till lantmäteriverket. Skrivelserna har förutom klagan på det ursprungliga registreringsbeslutet även innehållit ett antal synpunkter på noggrannheten i redovisningen i karta och register i allmänhet. Eftersom beslutet redan var justerat i enlighet med AA:s yrkande kom skrivelserna inte att hanteras med någon skyndsamhet.

Lantmäterimyndigheten konstaterar att, efter det att AA inkommit med ytterligare skrivelser, lantmäterimyndigheten borde på ett mer aktivt sätt ha meddelat AA ändringsbeslutet och även upplyst AA om myndighetens verksamhetsområde och på vilket sätt lantmäterimyndigheten enligt instruktionen arbetar.

AA kommenterade remissvaren.

Bedömning

JO:s granskning är av rättslig art och avser främst en kontroll av att myndigheter har följt de regler som gäller för förfarandet. JO brukar inte uttala sig i frågor som grundar sig på bedömningar eller kräver särskild sakkunskap. Granskningen har således tagit sikte på handläggningen av AA:s ärenden.

Registreringsbeslutet den 21 juni 2006

Lantmäterimyndigheten har i registreringsbeslutet den 21 juni 2006 beslutat att justera registerkartan med hänsyn till vissa gränsbestämningar.

Av handlingarna framgår att lantmäterimyndigheten inte lämnat AA någon underrättelse om hur han kan överklaga registreringsbeslutet. Myndigheten har uppgett att någon sådan anvisning inte lämnats eftersom ärendet inte bedömdes gå någon part emot.

Av utredningen framgår emellertid att AA kort tid efter det att han tog del av beslutet kontaktade både Lantmäteriverket och lantmäterimyndigheten och påpekade att det inte motsvarade hans begäran om rättelse i fastighetsregistret. I det skedet borde lantmäterimyndigheten ha tagit reda på om inte AA ändå önskade överklaga registreringsbeslutet och om så var fallet, lämna honom de upplysningar han behövt för att göra det.

Beslutet den 30 oktober 2006 om rättelse av registreringsbeslutet

I 26 § förvaltningslagen finns bestämmelser om rättelse av uppenbara skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende av en myndighet. Rättelse enligt 19 kap. 4 § FBL utgör i viss mån en parallell reglering till 26 § förvaltningslagen, men har ett mer vidsträckt tillämpningsområde.

I oktober 2006 begärde AA att registreringsbeslutet skulle rättas.

När det framkommer att det finns någon felaktighet i ett registreringsbeslut måste en lantmäterimyndighet göra klart för sig om det finns förutsättningar att rätta beslutet med tillämpning av 26 § förvaltningslagen. Om registreringsbeslutet rättas med stöd av förvaltningslagens bestämmelse ska rättade exemplar av beslutet expedieras till samma mottagare som tidigare. I andra fall får oriktiga uppgifter i ett registreringsbeslut rättas med stöd av 19 kap. 4 § FBL. I sådana fall ankommer det

på lantmäterimyndigheten att lägga upp ett nytt ärende om rättelse enligt 19 kap. 4 § FBL och i övrigt pröva frågan om rättelse enligt de förutsättningar som anges i paragrafen. I detta fall har lantmäterimyndigheten tillämpat 26 § förvaltningslagen. Jag har inga synpunkter på detta.

Rättidsprövningen

I januari 2007 översände Luleå tingsrätt, fastighetsdomstolen, ett överklagande från AA för rättidsprövning. Lantmäterimyndigheten lämnade skrivelsen utan åtgärd eftersom beslutet den 21 juni 2006 enligt myndighetens mening redan var ändrat i enlighet med AA:s synpunkter. Uppenbarligen var AA inte nöjd med rättelsebeslutet. Skrivelsen borde därför ha hanterats enligt reglerna i 24 och 25 §§ förvaltningslagen.

Frågan om besvarande av skrivelser

Av utredningen framgår att lantmäterimyndigheten underlåtit eller dröjt med att behandla skrivelser från AA ställt. En skrivelse av den 28 juni 2006 där AA pekar på fel i registreringsbeslutet och begär att det ska rättas behandlades först den 25 oktober 2006. Därefter har AA i en skrivelse av den 16 november 2006 begärt att de fastighetsägare som är berörda av registreringsbeslutet får nya registerkartor med korrekta måttuppgifter införda. Av handlingarna framgår att lantmäterimyndigheten inte besvarat den skrivelsen.

Lantmäterimyndigheten borde, som myndigheten också medgett i sitt yttrande, ha lämnat AA besked med anledning av hans skrivelser.

Övrigt

Vad AA i övrigt framfört föranleder inte något uttalande.

Ärendena avslutas med den kritik som ligger i det sagda.